

12.1 Algemeen

Bij het Tracébesluit, dat (mede) op basis van deze nota wordt genomen, wordt door het bevoegd gezag, conform de Wet milieubeheer, een evaluatieprogramma opgesteld. In dit hoofdstuk wordt een aanzet gegeven voor een dergelijk evaluatieprogramma.

In de Trajectnota zijn voorspellingen gedaan over de verkeersontwikkeling en milieueffecten. Doel van het evaluatieprogramma is om te bezien of de werkelijke (verkeers)ontwikkelingen en de daarmee samenhangende milieueffecten overeenkomen met de effecten die in deze nota zijn aangegeven.

In 1996 is de Handreiking m.e.r.-evaluatie weginfrastructuur van Rijkswaterstaat, Dienst Weg- en waterbouwkunde verschenen. De hier gepresenteerde aanzet tot een evaluatieprogramma is op deze handreiking gebaseerd.

12.2 M.e.r.-evaluatie

Wettelijke basis

Wettelijk bestaat de verplichting om een evaluatieonderzoek uit te voeren. In deze evaluatie wordt alleen aandacht besteed aan het uiteindelijk in het besluit gekozen en daadwerkelijk te realiseren tracé-alternatief. Onderzocht worden de werkelijke milieueffecten tijdens en na uitvoering van het alternatief. Het evaluatieprogramma wordt bestuurlijk door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat vastgesteld en vervolgens uitgevoerd.

Moment van evaluatie

De evaluatie kan, afhankelijk van doel en onderwerp, op verschillende momenten worden uitgevoerd: tijdens en/of na de aanleg. Het evaluatieprogramma wordt samen met of vlak na het Tracébesluit vastgesteld. In het Tracébesluit wordt het tijdpad aangegeven voor de uitvoering van de evaluatie.

Functie van de evaluatie

De m.e.r.-evaluatie betreft een vorm van ex post evaluatie¹. Er is een besluit genomen en achteraf wordt dit besluit nog eens geëvalueerd. Ex post evaluatie kan drie functies vervullen: de correctie-functie, de kennis- of leerfunctie en de communicatie-functie. De ex post evaluatie kan bijvoorbeeld niet verwachte milieueffecten (vanwege bijvoorbeeld nieuwe ontwikkelingen of verkeerde aannames) in beeld brengen, waardoor tijdig corrigerende maatregelen kunnen worden genomen. Daarnaast kan een ex post evaluatie

¹ Ex post evaluatie: het achteraf beoordelen van een situatie of project. Dit in tegenstelling tot een ex ante evaluatie waarbij vooraf de effecten van een project worden ingeschat.

kennis opleveren voor voorbereiding en uitvoering van soortgelijke projecten. Bovendien kan een ex post evaluatie een belangrijk communicatief hulpmiddel zijn bij de uitvoering van het project.

Doelstelling van de evaluatie

Bij evaluatie spelen de feitelijke of werkelijke effecten tijdens of na realisatie van het tracé-alternatief een rol, evenals de bij het Tracébesluit aangenomen en in de gecombineerde Trajectnota/MER voorspelde milieueffecten. De vraag is of de werkelijke en voorspelde effecten overeenkomen dan wel verschillen. Bij elkaar is er een groot aantal redenen waarom de milieueffecten, zoals beschreven in de Trajectnota en waarvan men uitgaat bij het nemen van het Tracébesluit, kunnen afwijken van de werkelijke milieueffecten. Men kan proberen al deze afwijkingen op te sporen door milieu-metingen. Gesignaleerde afwijkingen in milieu-metingen geven nog niet de oorzaak aan. Milieu-metingen vergen echter wel een forse inspanning, zonder dat de zin daarvan altijd duidelijk is of zonder dat iemand het resultaat zal gebruiken. Dit pleit er dan ook voor een duidelijk gebruiksdoel aan het evaluatieonderzoek ten grondslag te leggen. Voordat men besluit een specifiek project te gaan evalueren moet men zich bewust worden van hetgeen men met de (resultaten van) m.e.r.-evaluatie wil bereiken.

Evaluatie-onderzoek vergt een inspanning qua tijd en geld, daar dient dan ook een zeker rendement tegenover te staan. Belangrijk is daarom dat vaststaat wat er met de (resultaten van) de evaluatie bereikt moet worden: het gebruiksdoel van de m.e.r.-evaluatie.

Methoden van evaluatie

Afhankelijk van wat men wil met de resultaten van de evaluatie (het gebruiksdoel) bepaalt men de aanpak. Het vergaren van informatie kan met meerdere methoden gebeuren dan met alleen het meten van milieuparameters in het veld. Soms is bijvoorbeeld het doen van literatuur- of documentonderzoek, het gebruik maken van bestaande monitoringsprogramma's, het analyseren van klachten, het houden van gesprekken of interviews of het meten van verkeersstromen efficiënter en voldoende om het gewenste gebruiksdoel te bereiken.

Aanzet tot evaluatieprogramma

Op basis van bovenstaande overwegingen wordt hierna een aanzet gegeven voor een evaluatieprogramma. Die aanzet bestaat uit een aantal mogelijkheden van evaluatiemethoden waaruit gekozen kan worden. De keuze is afhankelijk van het doel dat het bevoegd gezag met de evaluatie nastreeft. Het beste moment om het gebruiksdoel van evaluatie te bepalen is bij of direct na het nemen van het Tracébesluit. De lijst in tabel 12.1 kan als hulpmiddel fungeren. De lijst pretendeert geen volledigheid.

Tabel 12.1 Aanzet tot een evaluatieprogramma

Aspect	Onderzoek	Methode	Periode*	Mogelijke maatregelen
Wegontwerp en -uitvoering	Toetsen of ontwerp en uitvoeringswijze plaatsvinden conform aannames in het MER en Tracébesluit	Bij het ontwerp en de uitvoering het MER nauw betrekken en afwijkingen registreren	Direct na Tracébesluit uitvoeringswijze	Aanpassen ontwerp of
Hinder tijdens aanleg	Nagaan of hinder optreedt, communicatie met bewoners	(bijvoorbeeld) instellen klachtentelefoon	Tijdens aanleg	Eventueel aanpassing gang van zaken bij aanleg
Verkeer	Bepalen verkeersintensiteit, aandeel vrachtverkeer, rijsnelheden, verkeersveiligheid	Metten en tellen	Voor openstelling en jaarlijks gedurende de eerste jaren na openstelling	n.v.t.
Geluid	Vaststellen geluidniveau op geluid gevoelige bestemmingen	Berekening op basis van verkeerstellingen en verkeerssamenstelling	Enkele jaren na openstelling	Meer geluidwerende voorzieningen, snelheidsverlaging, gevelisolatie, aanpassing wegdek
Lucht	Vaststellen luchtkwaliteit en emissies	Berekening emissies op basis van verkeerscijfers en recente kentallen; landelijke monitoringsgegevens luchtkwaliteit	Enkele jaren na openstelling	Snelheidsverlaging
Fauna	Functioneren van fauna-passages beoordelen. Registreren faunaslachtoffers. Voorkomen weide vogels en andere diersoorten volgen	Monitoring van het gebruik van passages door verschillende diergroepen. Tellingen slachtoffers, vogelinventarisatie	Jaarlijks na voltooiing van het werk	Aanpassing voorzieningen, aanpassen verlichting
Compensatie	Beoordelen of compensatie van natuur en recreatie functioneert	Methode nader te ontwikkelen, toegespitst op gekozen compensatie	Na uitvoering compensatieplan	Aanpassing compensatieplan
Grondwater	Nagaan of grondwaterstand wijzigt	Metten door middel van peilbuizen	Voor de start en na de voltooiing van het werk	Toepassen drainage, gebruik damwanden of afsluitende lagen
Oppervlaktewater	Toetsen of maatregelen ter voorkoming verontreiniging voldoen	Monsternamen en analyse oppervlaktewater en run-offwater	Enkele jaren na openstelling	Afvoersysteem wijzigen

* Voor veel aspecten is een referentiemeting nodig